

Anàlisi antropològica del món contemporani

Codi: 101249

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia Social i Cultural	OB	3	2

Professor/a de contacte

Nom: Beatriz Ballestin Gonzalez

Correu electrònic: Beatriz.Ballestin@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Aquesta assignatura no contempla prerequisits.

Objectius

Contextualització

Aquesta assignatura pretén una aplicació dels àmbits temàtics de l'antropologia i de disciplines afins (especialment la sociologia), però des d'una perspectiva antropològica, a la comprensió de fenòmens i problemes socials contemporanis, emfasitzant les construccions socioculturals i la seva plasticitat tot enmarcant-les contextualment i temporalment a la nostra societat. Una part dels temes del programa poden variar d'un curs a l'altre segons l'interès per al desenvolupament dels objectius de l'assignatura.

Objectius formatius

Assolir els coneixements de les principals aportacions teòriques sobre els temes desenvolupats i, especialment, aconseguir una mirada crítica sobre la nostra realitat i els models culturals transmesos, "dominants" i "alternatius". De tal manera:

L'alumne/a ha de ser capaç d'interessar-se críticament i entendre els fenòmens socioculturals del seu entorn i temps.

L'alumne/a ha de ser capaç d'emprar una perspectiva disciplinar per a interpretar i explicar els fenòmens i problemes socioculturals contemporanis.

L'alumne/a ha de ser capaç d'integrar fonts diverses no disciplinàries (premsa, narrativa, cinema documental i de ficció,...) i d'interpretar-les des d'una perspectiva sociocultural mitjançant les teories disponibles.

Competències

- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
- Demostrar que es coneixen i es comprenen els debats epistemològics i metodològics en antropologia i les principals tècniques de recerca.

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Utilitzar el corpus etnogràfic i teòric de la disciplina amb capacitat d'anàlisi crítica i de síntesi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar teòricament exemples etnogràfics de diversitat cultural en els àmbits de l'educació, el gènere i els sistemes d'inclusió-exclusió.
2. Analitzar un fet d'actualitat des de la perspectiva antropològica.
3. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques.
4. Aplicar els conceptes bàsics de l'antropologia social i cultural a la comprensió de les relacions entre diferents societats i cultures.
5. Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals.
6. Avaluar críticament els models teòrics explícits i implícits als materials etnogràfics.
7. Conèixer i avaluar els debats metodològics de l'antropologia social i cultural.
8. Conèixer i comprendre els processos diversos de relació intercultural.
9. Diferenciar entre els conceptes teòrics de l'antropologia i els conceptes indígenes.
10. Establir la connexió històrica entre el coneixement etnogràfic i el desenvolupament teòric.
11. Identificar la variabilitat sociocultural a través de textos etnogràfics i fonts audiovisuals.
12. Identificar la variabilitat transcultural dels sistemes econòmics, de parentiu, polítics, simbòlics i cognitius, educatius i de gènere, i la teoria antropològica que hi fa referència.
13. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
14. Interpretar els esdeveniments del món actual a partir de la diversitat física, econòmica, social i cultural.
15. Interpretar la diversitat cultural a través de l'etnografia.
16. Resumir les característiques d'un text escrit en funció dels propòsits comunicatius.
17. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.
18. Utilitzar el corpus etnogràfic en la crítica cultural.

Continguts

Temari de l'assignatura:

1. Introducció, conceptes de partida: Construcció social, problemes socials i representacions socials.
2. Del prejudici a l'estigma i l'alterofòbia. Control social a les societats contemporànies
3. Capitalisme, treball, Estats del Benestar, i processos de marginació, exclusió i pobresa.
4. Perspectives antropològiques del món contemporani entre el(s) nord(s) i el sud(s). Fronteres, processos de segregació socioespacial, relacions de poder, violència i conflicte polític.
5. Cicle vital: perspectiva socioantropològica
 - La infància: dels paradigmes de la socialització individual als de l'agència social
 - La condició juvenil a les societats urbanes: subcultures, contracultures, "tribus", estils i modes
 - La vellesa: entre l'estigma i les noves formes d'empoderament

6. Antropologia de les emocions i els afectes. La construcció sociocultural de l'amor romàntic.

7. El cinema de ficció com a producte cultural: analitzant models, valors i arquetips

Metodologia

ACTIVITATS FORMATIVES

- Classes teòriques i debats dirigits
- Lectura de textos i discussió en equip
- Anàlisi de productes audiovisuals de contingut rellevant per l'assignatura
- Redacció i presentació de treballs. Treball en equip
- Estudi individual
- Avaluació

METODOLOGIA DOCENT

- Classes magistrals amb suport de TIC
- Debats en el grup classe
- Lectura comprensiva i discussió de textos
- Visionat i discussió de documentals i pel·lícules.
- Presentacions orals en grup
- Recensions i assaigs sobre articles de premsa (en grup) a partir d'una guia per a la seva realització
- Realització d'esquemes, mapes conceptuals i resums.
- Redacció d'un treball (individual o en grup) a partir d'una guia per a la seva realització.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
Debats grup classe	10	0,4	2, 3, 4, 5, 6, 8, 12, 14, 18
Visionat i discussió d'audiovisuals	10	0,4	2, 3, 7, 8, 9, 11, 13, 14
Tipus: Supervisades			
Treballs individuals o en equip	16	0,64	2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18
Tutories preparació treball escrit	5	0,2	2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18

Tipus: Autònomes

Estudi personal	40	1,6	1, 2, 3, 4, 6, 10, 11, 13, 16, 18
Lectura i comentari de textos	35	1,4	2, 4, 6, 10, 13, 14, 16

Avaluació

L'avaluació constarà de 3 mòduls amb diferent pes sobre la nota final:

Mòdul 1. Entrega d'un assaig sobre un dels temes de l'assignatura utilitzant les lectures, les pel·lícules vistes a classe, i un petit dossier de premsa a confeccionar per l'alumne/a -incloure articles utilitzats en Annex- (activitat individual, 40% de la nota final).

Mòdul 2. Seminari de lectures: Presentació oral i comentari en grups d'una selecció de lectures dels temes de l'assignatura (activitat grupal, 20% de la nota final)

Mòdul 3. Dues proves escrites (parcials) de control sobre adquisició de conceptes i continguts del temari (activitat individual, 40% de la nota final)

Es considerarà No Avaluable qui no completi l'entrega del Mòdul 1 i una de les proves de control del Mòdul 3.

En el moment de la realització de cada activitat avaluativa, la professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

Són reevaluables els Mòduls 1 i 3.

El Mòdul 2 de Seminari de lectures i exposició oral a l'aula és un activitat d'avaluació No Reavaluable.

Sobre plagi en els treballs:

S'aplicarà la normativa vigent : Article 116. Resultats de l'avaluació (Article modificat per Acord de Consell de Govern de 19 de març de 2015):

10. En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat (plagi, còpia, ...etc.) que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Dues proves escrites (parcials) de control sobre adquisició de conceptes i continguts del temari	40%	3	0,12	2, 3, 4, 6, 8, 14
Entrega d'un assaig sobre un dels temes de l'assignatura utilitzant les lectures, les pel·lícules vistes a classe, i un petit dossier de premsa	40%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
Seminari de lectures: Presentació oral i comentari en grups d'una selecció de lectures dels temes de l'assignatura	20%	1	0,04	2, 3, 8, 11, 12

Bibliografía

- Adelantado J., coord. (2000) *Cambios en el estado del bienestar*. Barcelona, Icaria.
- Alland, Alexander, Jr. Sonia Alland (2011 [2006]). Catalunya, One Nation, Two States. Un estudi etnogràfic de la resistència no violenta a l'assimilació. Barcelona: Pol·len
- Allport GW. (1977 [1954]) *La naturaleza del prejuicio*. Buenos Aires, EUDEBA.
- Álvarez-Uría F., comp. (1992) *Marginación e inserción*. Madrid, Endymión.
- Appadurai A. (2007 [2006]) *El rechazo de las minorías*. Barcelona, Tusquets.
- Ariès P, Duby G., dirs. (1989 [1987]) *Historia de la vida privada. De la Primera Guerra Mundial a nuestros días*. Madrid, Taurus.
- Balandier G. (1989 [1987]) *El desorden*. Barcelona, GEDISA.
- Bauman Z. (2000 [1998]) *Trabajo, consumismo y nuevos pobres*. Barcelona, Gedisa.
- Bauman Z. (2005 [2004]) *Vidas desperdiciadas. La modernidad y sus parias*. Barcelona, Paidós.
- Bauman Z. (2003 [2000]) *Modernidad líquida*. Buenos Aires, FCE.
- Bayat. A. (2010) *Life as Politics. How Ordinary People Change the Middle East*. Amsterdam, Amsterdam University Press.
- Beck U. (1998 [1986]) *La sociedad del riesgo. Hacia una nueva modernidad*. Barcelona, Paidós.
- Becker HS. (1971 [1963]) *Los extraños. Sociología de la desviación*. Buenos Aires, Tiempo Contemporáneo.
- Béjar H. (2001) *El mal samaritano. El altruismo en tiempos del escepticismo*. Barcelona, Anagrama.
- Bergalli R., coord. (2003) *Sistema penal y problemas sociales*. Valencia, Tirant lo Blanch.
- Berger PL, Luckmann T. (1984 [1966]) *La construcción social de la realidad*. Buenos Aires, Amorrortu.
- Bernabé D. (2018) *La trampa de la diversidad. Cómo el neoliberalismo fragmentó la identidad de la clase trabajadora*. Madrid, Akal.
- Boltanski L, Chiapello E. (2002 [1999]) *El nuevo espíritu del capitalismo*. Madrid, Akal.
- Bourdieu P. (2008 [1980]) *El sentido práctico*. Madrid, Siglo XXI.
- Bourdieu P.,dir. (1999 [1993]) *La miseria del mundo*. Madrid, Akal.
- Bourdieu, P. (1988) *La distinción. Criterios y bases sociales del gusto*. Madrid, Taurus.
- Castells, M. (2012) *Redes de indignación y esperanza. Los movimientos sociales en la era de Internet*. Madrid, Alianza.
- Cohen S. (1988 [1985]) *Visiones de control social*. Barcelona, PPU.
- Collier P. (2008 [2007]) *El club de la miseria*. Madrid, Turner.
- Coser L. (1978 [1974]) *Las instituciones voraces*. México, FCE.
- Costa J. (2002) *¡Vida mostrenca! Contracultura en el infierno postmoderno*. Barcelona, Ediciones de la Tempestad.

- Davis M. (2001 [1995]) *Más allá de Blade Runner. Control urbano: la ecología del miedo*. Barcelona, Virus.
- Debord G. (1990 [1988]) *Comentarios sobre la sociedad del espectáculo*. Barcelona, Anagrama.
- De Giorgi A. (2005 [2000]) *Tolerancia cero. Estrategias y prácticas de la sociedad de control*. Barcelona, Virus.
- Díaz A. (1998) *Hoja, pasta, polvo y roca. El consumo de los derivados de la coca*. Bellaterra, UAB.
- Escohotado A. (1989) *Historia de las drogas*. Madrid, Alianza.
- Escobar A. (2007) *La invención del Tercer Mundo. Construcción y deconstrucción del desarrollo*. Caracas, Fundación Editorial el perro y la rana.
- Esteban, M. L. (2011) *Crítica del pensamiento amoroso*. Barcelona, Edicions Bellaterra.
- Estébanez P. (ed). (2002) *Exclusión social y salud*. Barcelona, Icaria
- Feixa C. (1998) *De jóvenes, bandas y tribus*. Barcelona, Ariel.
- Feixa C. (2001) *Generació @. La joventut al segle XXI*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Observatori Catala de la Joventut, Col. Aportacions 12.
- Fernández Buey F. (2004) *Guía para una globalización alternativa. Otro mundo es posible*. Barcelona, Ediciones B.
- Fassin D. (2017) *La razón humanitaria. Una historia moral del tiempo presente*. Buenos Aires, Prometeo Libros.
- Foucault, M. (2002 [1975]) *Vigilar y castigar. Nacimiento de la prisión*. Buenos Aires, Siglo XXI Editores.
- Goffman E. (1982 [1963]) *Estigma*. Buenos Aires, Amorrortu.
- Goffman E. (1984[1961]) *Internados. Ensayos sobre la situación de los enfermos mentales*. Buenos Aires, Amorrortu.
- Grup Igia,ed. (2000) *Contextos, sujetos y drogas: un manual sobre drogodependencias*. Madrid, Fundación de Ayuda contra la Drogadicción.
- Gubern R. (2002) *Máscaras de ficción*. Barcelona, Anagrama.
- Heat J, Potter A. (2005 [2004]) *Rebelarse vende*. Madrid, Taurus.
- Huntington SP. (2001 [1996]) *El choque de civilizaciones y la reconfiguración del orden mundial*. Barcelona, Paidós.
- Hall S. ; Jefferson T. (2014 [1975]) *Rituales de resistencia. Subculturas juveniles en la Gran Bretaña de Posguerra*. Madrid, Traficantes de Sueños.
- Herrera Gómez, C. (2010) *La construcción sociocultural del amor romántico*. Madrid, Fundamentos.
- Illouz E. (2009) *El consumo de la utopía romántica. El amor y las contradicciones culturales del capitalismo*. Buenos Aires/Madrid, Katz Editores.
- Jociles M. I., Franzé A. (eds.) (2011) *Etnografías de la infancia y de la adolescencia*. Madrid, Catarata.
- Jones O. (2013) *Chavs: La demonización de la clase obrera*. Madrid, CapitánSwing Libros.
- Judt T. (2010 [2010]) *Algo va mal*. Madrid, Taurus.
- Kaiero A., ed. (1994) *Valores y estilos de vida*. Bilbao, Universidad de Deusto.

- Klein N. (2001 [2000]) *NoLogo. El poder de las marcas*. Barcelona, Paidós.
- Lancy D. F. (2008) *The Anthropology of Childhood. Cherubs, Chattel, Changelines*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Larrauri E. (1991) *La herencia de la criminología crítica*. Madrid, Siglo XXI.
- Le Breton, D. (1998) *Las pasiones ordinarias. Antropología de las emociones*. Buenos Aires: Ediciones Nueva Visión
- Maalouf A. (1999 [1998]) *Identidades asesinas*. Madrid, Alianza.
- Maalouf A. (2009 [2009]) *El desajuste del mundo*. Madrid, Alianza.
- Melossi D, Pavarini M. (1987 [1977]) *Cárcel y fábrica*. México, S. XXI.
- Merton RK. (1967 [1964]) Anomie, anomia e interacción social. Contextos de conducta desviada. En: Clinard MB., comp. (1967) *Anomia y conducta desviada*. Buenos Aires, Paidós, 210-226.
- Montgomery H. (2009) *An Introduction to Childhood. Anthropological perspectives on Children's lives*.
- Moreno L., ed. (2003) *Pobreza y Exclusión: la última red de protección social*. Madrid, CSIC-IESA.
- Navarro V. (2000) *Globalización económica, poder político y Estado del bienestar*. Barcelona, Ariel.
- Olin Wright, E. (2015) *Comprender las clases sociales*. Madrid, Akal.
- Navarro V., coord. (2003) *L'Estat del Benestar a Catalunya*. Barcelona, Diputació de Barcelona.
- Pitch T. (1980 [1975]) *Teoría de la desviación social*. México, Nueva Imagen.
- Rifkin J. (2010 [2009]) *La civilización empática*. Barcelona, Paidós
- Ritzer G. (2000 [2000]) *El encanto de un mundo desencantado. Revolución en los medios de consumo*. Barcelona, Ariel.
- Rozzak T. (1984 [1968]) *El nacimiento de una contracultura*. Barcelona, Kairós.
- Sand S. (2005 [2004]) *El siglo XX en pantalla. Cien años a través del cine*. Barcelona, Crítica.
- San Román T. (1996) *Los muros de la separación. Ensayo sobre heterofobia y filantropía*. Bellaterra, UAB.
- San Román T., comp. (1986) *Entre la marginación y el racismo. Reflexiones sobre la vida de los gitanos*. Madrid, Alianza.
- Santos, B. S. (2011), "Introducción: las epistemologías del Sur" in CIDOB (org.), *Formas-Otras. Saber, nombrar, narrar, hacer*. Barcelona: CIDOB Ediciones, 9-22.
- Schutz A. (1974 [1962]) *El problema de la realidad social*. Buenos Aires, Amorrortu.
- Scheper-Hughes N., Bourgois P. (2004) (eds.) *Violence in War and Peace: An Anthology*. New York, Wiley.
- Sen A. (2007 [2006]) *Identidad y violencia*. Buenos Aires, Katz
- Sennett R. (2000 [1998]) *La corrosión del carácter*. Barcelona, Anagrama.
- Sennett R. (2003 [2003]) *El respeto. Sobre la dignidad del hombre en un mundo de desigualdad*. Barcelona, Anagrama.
- Sennett R. (2012) *Juntos. Rituales, placeres y política de cooperación*. Barcelona, Anagrama.

Sontag S. (1981 [1977]) *La enfermedad y sus metáforas*. Barcelona, Muchnik.

Suárez-Navaz L. (2005) *Rebordering the Mediterranean: Boundaries and Citizenship in Southern Europe (New Directions in Anthropology)*. New York, Berghahn Books

Tezanos JF. (2001) *La sociedad dividida. Estructuras de clases y desigualdades en las sociedades tecnológicas*. Madrid, Editorial Biblioteca Nueva.

Todorov T. (2003 [2003]) *El nuevo desorden mundial*. Barcelona, Península.

Touraine A. (1997 [1997]) *¿Podemos vivir juntos? Iguales y diferentes*. Madrid, PPC.

Touraine A. (2009 [2007]) *La mirada social*. Barcelona, Paidós.

Verdú V. (2009) *El capitalismo funeral*. Barcelona, Anagrama.

Vidal JM. (1996) *Mundialización: diez tesis y otros artículos*. Barcelona, Icaria.

Wacquant L. (2001 [2000]) *Parias urbanos*. Buenos Aires, Manantial

Wacquant, L. (2007) "Marginalidad urbana en el próximo milenio" en *Parias Urbanos: marginalidad en la ciudad a comienzos del milenio*, Manantial, Buenos Aires, 163-188.

Wacquant, L. (2008). Ghettos and Anti-Ghettos: An Anatomy of the New Urban Poverty. *Thesis Eleven*, 94(1), 113-118.

Wacquant, L. (2014). Marginality, ethnicity and penalty in the neo-liberal city: an analytic cartography. *Ethnic and Racial Studies*, 37(10), 1687-1711.

Wolfgang ME, Ferracuti F. (1982 [1967]) *Las subculturas de la violencia*. México, F.C.E.